

O křivé fiále (špici) (Pověsti ze Staré radnice)

Tento příběh se odehrál v roce 1511, kdy se přestavovala brněnská radnice. Vrcholem celé akce mělo být odhalení nádherně zdobených vrat. Na ozdobách pracoval kamenický mistr Antonín Pilgram, který měl potíže s konšely, kteří nespěchali s placením za práci.

Nejvíce ho rozčílil požadavek konšelů, aby zaplatil hostinu po ukončení práce. A tak vymyslel pomstu. Prostřední fiálu portálu nad sochou spravedlnosti udělal křivou, aby každý viděl jací jsou brněnští konšelé křiváci.

Po odhalení portálu Antonín Pilgram řekl konšelům, co si o nich myslí a odejel do Vídně.

Konšelé objednali opravu fiály, ale když ji zasadili do portálu do rána se opět zkřivila.

A v brněnském hantecu.

A tak křivó špicu můžete dovčíl zblíknót v Brnisku nad futrama starýho rathauzu ve štrece, keré hókajó Radnická.

A tak si křivou fiálu můžete dodnes prohlédnout v portále brněnské Staré radnice v ulici Radnické.

Otázky

- 1) V kterém století se odehrál tento příběh?
- 2) Co si myslel o konšelských mistr Pilgram?
- 3) Jakou vymyslel pomstu?
- 4) Jak se ta ulice jmenuje, kde si můžete prohlédnout křivou fiálu?

Odpovědi

- 1) V XVI. století.
- 2) Že jsou brněnští konšelé křiváci.
- 3) Prostřední fiálu portálu udělal křivou.
- 4) Na ulici Radnické.

O brněnském kole (Pověsti ze Staré radnice)

O kole, které visí v průjezdu Staré radnice v Brně. V lednické hospodě se vsadili dva tovaryši, že stolař Birck porazí strom, vyrobí velké kolo a dokutálí ho do Brna. Sázku vyhrál. Jan byl podrazník a s prohranou sázkou se nedokázal smířit. Začal rozšiřovat, že Birck se dal do spolku s ďáblem. Lidé mu uvěřili a Bircka se báli. Přestože byl zručný a řemeslu rozuměl, zemřel prý v bídě.

Druhá pověst vypráví o mladíkovi křivě nařčeném z vraždy. A tak, aby prokázal svoji nevinu, vyřezal do rána kapesním nožem z vězeňské lavice kolo.

(Lednické kolo, třicetileté války 1636)

Otázky

- 1) O co se vsadili dva tovaryši v lednické hospodě?
- 2) Kdo to vyhrál?
- 3) Proč zemřel tovaryš Birck v bídě?
- 4) O čem vypráví druhá pověst?

Odpovědi

- 1) Že porazí strom, vyrobí kolo a dokutálí ho do Brna.
- 2) Tovaryš Birck.
- 3) Protože se lidé Bircka báli.
- 4) O mladíkovi křivě nařčeném z vraždy.

Kterak rytíř Trut s drakem zatočil (Pověsti ze Staré radnice)

Drak z této pověsti přebýval u obchodní cesty na břehu řeky Svitavy. Obyvatelé se ho báli a obchodníci se Brnu vyhýbali. Na brněnský hrad přijel rytíř Trut z Trutnova a nabídl, že městu pomůže. Žádal jen pár statečných hochů, aby mu podávali oštěpy. Ti to odmítli s tím, že se nenechají zabít. Rytíř Trut vyrazil na draka sám jenom s mečem. Boj byl ukrutný, bojovali dlouho. Drak se unavil a utekl zpět do vody a rytíř odešel z Brna.

Po třech letech se rytíř vrátil, bez zbraní, pěšky, ale byl rozhodnut draka zabít. Vzal si sebou jenom hůl, štít a něco ve vaku. Když přišel k drakovi, nastavil mu štít, jako zrcadlo. Ten zařval a rytíř mu vrazil hůl do tlamy, takže ji nemohl zavřít. Rytíř mu do tlamy vhodil vak s nehašeným vápnem. Drak vběhl do řeky, zbavil se klacku a napil se vody. Jak se napil vody, prasklo mu břicho.

Otázky

- 1) Kdo přebýval na břehu řeky Svitavy?
- 2) Kdo přijel městu na pomoc?
- 3) Proč se nepodařilo rytíři draka zabít?
- 4) Jakou lest použil, aby draka zabil?

Odpovědi

- 1) Drak.
- 2) Rytíř Trut.
- 3) Protože byl sám.
- 4) Drak snědl pytel s nehašeným vápnem a jak se napil vody, prasklo mu břicho.

Kterak statečný tovaryš draka zahubil (Pověsti ze Staré radnice)

V této pověsti se drak zdržoval mezi Líšní a Slatinou. Přespával v jedné strži pod kopcem a za potravou se vydával do Brna ke Svitavě.

Řeznický tovaryš šel do Brna na zkušenou. Cestou se stavil v hospodě, kde mu řekli, že Brno sužuje drak. Tovaryš se rozhodl, že draka zabije. Požádal radní o volskou kůži a pytel nehašeného vápna. Nacpal kůži vápnem a donesl ji ke Svitavě. Drak dlouho neotálel a nacpal si volskou kůži do tlamy. Napil se vody a prasklo mu břicho, tak jak v předchozí pověsti.

Otázky

- 1) Kde se drak zdržoval?
- 2) Jak řeznický tovaryš draka zabil.

Odpovědi

- 1) V Brně u řeky Svitavy.
- 2) Drak snědl volskou kůži s nehašeným vápnem a jak se napil vody, prasklo mu břicho.

Kterak zeman Obešlík sobě život zachránil (Pověsti ze Staré radnice)

Drak z této pověsti přebýval v jeskyni Macoše. Měl velká blanitá křídla a uměl výborně létat.

Zchudlý zeman Obešlík přišel o majetek a stal se loupežníkem. Chytli ho a uvrhli do propasti Macochy. Marně hledal něco k jídlu, vtom se na nebi objevil pták. Když se snesl k zemi, nebyl to pták, ale drak. Zeman hodil po něm nůž a ten se zabodl drakovi do krku. Drak zařval a odplazil se k jakémusi modrému kameni a začal ho olizovat. Nůž mu vypadl z rány a rána se zahojila. Drak usnul a zeman se připlížil k modrému kameni a zkusil ho také olíznout. Byl překvapený, že necítil hlad a získal ohromnou sílu. Vlezl spícímu drakovi na hřbet. Drak nic nezpozoroval a po probuzení vzlétl k Brnu. Nad Svitavou zeman skočil do vody a doplaval na břeh. Vydal se do Brna na hrad. Nabídl markraběti, že osvobodí Brno od draka za to, že mu odpustí trest. Markrabě slíbil prominutí trestu a bohatou odměnu ve zlatě. Zeman požádal markraběte o volskou kůži a pytel nehašeného vápna. Nacpal kůži vápnem a donesl ji ke Svitavě. Drak opět letěl kolem, dlouho neotálel a nacpal si volskou kůži do tlamy. Pak se napil vody a břicho mu prasklo.

Otázky

- 1) Kde přebýval drak?
- 2) Proč byl zeman Obešlík uvržen do propasti Macochy?
- 3) Co objevil kromě draka na dně Macochy?
- 4) Co mu nabídl markrabě za zabití draka?

Odpovědi

- 1) V jeskyni Macoše.
- 2) Protože se stal loupežníkem.
- 3) Modrý kamen.
- 4) Prominutí trestu.

Kterak uhlíř Trut zemanem se stal (Pověsti ze Staré radnice)

Drak z této pověsti přebýval ve skalní sluji v okolí Brna, pravděpodobně někde u Ochozu. Tam je takových jeskyní spousta. A jako jediný nezašel na vápno.

Uhlíř Trut prodával uhlí do Brna. Když se objevil u Brna drak, který žral muže a ženy, nastala špatná léta i uhlíři. Jednou cestou domů zakopl o klacek. Zjistil, že to není klacek, ale lidská kost. Byl u dračího doupěte. Schoval se a čekal, co se bude dít. Zanedlouho dorazil drak, zalezl do jeskyně a za chvíli se ozvalo silné chrápání. Uhlíř hodil do jeskyně kámen, ale draka to nevzbudilo a tak se vydal obhlédnout jeskyni. Když zjistil, že má jeden vchod, zrodil se mu v hlavě nápad jak draka zabít.

Šel domů, připravil si náradí a ráno se vrátil k jeskyni. Počkal, až se drak vrátí a usne. Uhlíř se dal do práce, otvor ucpal klestím, kusy dřeva, mechem a zapálil to. Drakovi se nepodařilo dostat ven a uhořel. Uhlíř šel do Brna na hrad oznámit, že draka zabil. Kníže ho bohatě odměnil.

A tak ho mázli na řetazy a zavěsili do forhauzu na rathauzu. A tam visí dovčil.

A tak ho na řetězech zavěsili do radničního průjezdu. A tam visí dodnes.

(1608/1612 dar markraběte Matyáše)

Otázky

- 1) Proč nastaly uhlíři špatná léta?
- 2) Co Trut udělal drakovi, když spal?
- 3) Kde drak visí?

Odpovědi

- 1) Protože se objevil drak.
- 2) Zapálil jeskyni i s drakem.
- 3) V průjezdu staré radnice.
- 4) Na ulici Mečové.

O mužičkovi s holou zadnicí (sv. Jakub)

Od nepaměti Češi korzovali na ulici Česká a do kostela chodili na Petrov. Němci korzovali

na ulici Běhounské a do kostela chodili k svatému Jakubovi.

Stalo se to někdy v první polovině šestnáctého století, když se v Brně na místě starého vyhořelého kostela u svatého Jakuba, začal stavět kostel nový. Jakubský kostel rostl velmi rychle a byl před dokončením, ale radní už nechtěli na dostavbu dát další peníze a kamenického mistra obvinili, že pije a že je stavba předražená a dali mu výpověď. Mistr řekl, že právě pracuje na věžním okně a chtěl by práci dokončit a peníze nechce.

Mistr na tom okně pracoval, a když bylo okno hotovo, zmizel. Věžní okno bylo opravdu mistrně provedeno. Ale na horním kameni seděl šklebící se malý mužík s holou zadnicí vystrčenou přímo na Petrov. Napřed toho mužička chtěli dát odseknout, ale když jim kameník vysvětlil, že by okno asi vzalo za své a muselo by se dělat znovu, což by nebylo zadarmo, mávli nad tím rukou. A tak v Brně na Jakubském kostele můžete toho mužička spatřit dodnes.

Uplynulo více než čtyři sta let. Novinář chtěl s fotoaparátem vybaveným teleobjektivem vyfotografovat z horního okna věže toho mužička. Mužiček nebyl mužiček, ale byli dva. Na horním oblouku okna ležela nahá žena, obličej otočený do města. Na ní se břichem tlačil muž, svoji hlavu schovanou ve vlasech té dámy a holou zadnicí vystrčenou na Petrov. Je ještě někdo, kdo nechápe, co tam ti dva dělají?

Tak řekněte, které město se může pochlubit tím, že má na svém území svaté místo, tedy kostel, na němž muž obcuje se ženou?

A v brněnském hantecu.

Tož hantýrujte, keré štatl muže hóknót do placu, že má svaté flek, teda kirch, na kerým borec pigluje babču?

(1592 – ozdoby na věži vytvořil brněnský kamenický mistr Hans Zierholt a kazatelna se připisuje Antonínu Pilgramovi).

Otázky

- 1) Který kostel se začal opravovat v polovině šestnáctého století?
- 2) Proč dali kamenickému mistrovi výpověď?
- 3) Co nato odvětil mistr?
- 4) Kam se malý mužík s holou zadnicí díval?
- 5) Když chtěl novinář s fotoaparátem vyfotografovat z horního okna věže toho mužička, jaké bylo jeho překvapení?

Odpovědi

- 1) Kostel u svatého Jakuba.
- 2) Radní už nechtěli na dostavbu dát další peníze.
- 3) Že nechce peníze, ale chce dokončit práci.
- 4) Na Petrov.
- 5) Mužíček nebyl mužíček, ale byli dva.

O zalděné hlavě (Pověsti ze Staré radnice)

Kolem roku 1422 Česká vojska, která rabovala katolická města a kostely, na svatou památku Jana Husa a vraždila ve jménu svatého kalicha, dorazila k Brnu. Brňané uzavřeli městské brány a když husitské sbory se snažily obránce zastrašit svým mohutným chorálem „Kdož ste boží bojovníci, a zákona jeho...“ Brňané se jim ale vysmáli. Když se jim útok nezdařil, rozhodli se, že město vyhladoví. Tento plán také nevyšel, protože Brňané měli spoustu podzemních chodeb, kterými město zásobovali. Tak se rozhodli dobít město lstí. Chtěli jednoho radního podplatit, aby jim otevřel bránu města. To se dověděl šašek krále Zikmunda, kterého husité věznili. Podařilo se mu utéct a Brňany varovat. Proradnému radnímu Haasovi sřali hlavu a vystavili ji na hradbách. Jakmile ji husité zahlédli, pochopili, že je vše prozrazeno a odtáhli. Radní Haasovu hlavu zaldili do zadní zdi radnice, kde časem zkameněla. Dodnes si hlavu můžete prohlédnout na zdi Staré radnice v ulici Mečové.

Otázky

- 1) Proč Brňané uzavřeli městské brány?
- 2) Koho husité podplatili?
- 3) Co udělali Brňané proradnému radnímu?
- 4) Na které ulici můžeme zkamenělou hlavu vidět dodnes?

Odpovědi

- 1) Protože Česká vojska rabovala města.
- 2) Radního Haase.
- 3) Sřali mu hlavu a vystavili ji na hradbách.

O bezhlavých Švédech (VUT fakulta elektrotechnická).

V roce 1645 dorazila podruhé švédská vojska k Brnu a neprodyšně ho oblehla. Generál Torstensson se se svým štábem ubytoval v Králově Poli v kartuziánském klášteře.

Vojáci prohledali klášter, nic nenašli, a proto se vydali plenit do Králova Pole. Ukořistili spoustu jídla a pití a chystali se na skvělou večeři. Vypili spoustu vína a byli brzo opilí. Dva vojáci, kteří slyšeli o podzemních pokladech, se vydali do podzemí kláštera. Pro jistotu si kreslili kouskem cihly značky, aby trefili zpátky. Ale nic nenašli. Došli ke dveřím, na kterých bylo napsáno

MEMENTO MORI

Jeden voják se zeptal druhého, co to znamená.

PAMATUJ NA SMRT

Vstoupili do místnosti a tam byly jenom rakve. Po zlatě nebylo ani památky. Protože už měli něco vypito, vzali z rakví několik lebek do vaku a vydali se na zpáteční cestu. Těšili se, že to bude zábava. Když se vrátili, vzbudili ostatní vojáky a začali si s lebkami hrát, až je rozbili. Z krypty si přinesli další.

Léta plynula a někteří vojáci padli v boji, někteří zemřeli doma. Ale žádný z těch, kteří rozbíjeli lebky, neodpočívá v pokoji. Vždy jednou v roce, a to začátkem května, setkávají se jejich kostry v Králově Poli. Sejdou se v klášteře a tam celou noc s velikým rachotem kutálejí po zemi své vlastní hlavy. Za trest až do dnešních dnů.

A v brněnském hantecu.

A tó noc žadné z lidí v klákecu neháže sicnu a pro zichr bere kramle. Nebaštíte? Tak hod'te dotazník nekemu z Vysoké technické bódy, kerá v kénykovým klákecu na Božetěšce dneska déchá.

A tu noc nikdo z živých v bývalém klášteře raději nezůstává. Nevěříte? Tak se zeptejte některého ze zaměstnanců Vysokého učení technického, které je nyní v budovách královopolského kláštera na ulici Božetěchové umístěno.

Otázky

- 1) Kdy podruhé k Brnu dorazila švédská vojska?
- 2) Co znamená věta MEMENTO MORI?
- 3) Co si vzali do vaku dva vojáci z podzemí kláštera?
- 4) Co se děje počátkem května každého roku?
- 5) Jak se řekne v hantecu slovo Nevěříte?

Odpovědi

- 1) V roce 1645.
- 2) Pamatuj na smrt.
- 3) Několik lebek.
- 4) Setkávají se jejich kostry v Králově Poli.
- 5) Nebaštíte?

O Dominikánských věžích (Pověsti z ulic a náměstí)

Dominikáni patřili k žebravým řádům, byli úplně bez prostředků a sháněli peníze, kde se dalo.

Dva mniši se vraceli ze Znojma do Brna, kde sháněli peníze pro klášter. Jejich kostel svatého Michala hrozil zřícením. Cestou domů bloudili, když se před nimi objevil hrad. Všude samá pochodeň, samý prapor a na hradbách plno lidí. Pozvali je dál a bohatě je pohostili. Sám hradní pán, v bílém plášti s červeným křížem, se jich ptal na cíl jejich cesty. Když mu řekli, že shánějí peníze pro klášter, dal jim truhlici plnou peněz s tím, že ji nesmí otevřít dřív, než přijedou do kláštera.

Když svou příhodu vyprávěli převorovi, dal zavolat starého Jeronýma, který se zabýval dávnými příběhy. Řekl jim, že to byl hrad Templštejn, kde sídlili templáři. Podle pověsti jednou za sto let hrad znovu ožívá a templáři dělají dobré skutky. Kdo jde kolem, toho pohostí a bohatě obdarují. Když otevřeli truhlici, byla plná zlata a drahokamů. Opravili kostel a postavili dvě věže, které můžeme na kostele svatého Michala na Dominikánském náměstí vidět dodnes.

Otázky

- 1) Co sháněli mniši žebravého řádu Dominikánů?
- 2) Co se jim na cestě přihodilo?
- 3) Od koho dostali truhlici plnou peněz?
- 4) Jaká je pověst o hradě Templštejnu?

Odpovědi

- 1) Sháněli peníze pro klášter.
- 2) Objevili hrad.
- 3) Od hradního pána.
- 4) Jednou za sto let hrad ožívá a templáři dělají dobré skutky.

O pokladu na Velkém náměstí – náměstí Svobody (Pověsti z ulic a náměstí)

Není města, v němž by se nevyprávělo o ukrytých pokladech. I Brno má své pověsti tohoto druhu. Toto je jedna z nich.

Byli dva bratři, kteří koupili dům na Velkém náměstí. Jeden z bratrů – Filip – našel na půdě starý pergamen. Byl to plánek jak se dostat k pokladu. Ten poklad byl pod kostelem svatého Mikuláše na Velkém náměstí. Na plánu byl napsán vzkaz, že v podzemí kostela je ukrytý velký hrnec zlata. Antonín pergamen ukradl a vydal se do kostela sám. Domluvil se s nedoslýchavým kostelníkem, že zamkne kostel až po západu slunka. Antonín se vydal do podzemí a hledal podle plánu poklad. Ve spleti chodeb zabloudil. Po dlouhé době se mu podařilo najít cestu zpět, ale kostelník už dveře zamkl. Antonín marně na ně bušil, kostelník ho neslyšel. Když se Filip vrátil domů a bratra ani plánka nenašel. Domníval se, že ho bratr podvedl a s pokladem zmizel. Vydal se ho hledat a od té doby o nich nikdo neslyšel.

Otázky

- 1) Jak se jmenuje Velké náměstí dnes?
- 2) Jak se jmenovali bratři, co koupili dům na Velkém náměstí?
- 3) Co bylo na starém pergamentu?
- 4) Jak se nazýval kostel, kde měl být v podzemí ukrytý hrnec zlata?
- 5) Vydali se oba bratři společně najít poklad?

Odpovědi

- 1) Náměstí Svobody.
- 2) Filip a Antonín.
- 3) Místo, kde je ukrytý hrnec zlata.
- 4) Kostel Svatého Mikuláše.
- 5) Ne, jenom Antonín.

O Černé Madoně (Pověsti ze švédského obléhání).

Další pověst vypráví o záchraně Brna před Švédy Černou Madonou. Protestantské švédské vojsko mariánský kult neuznávalo a v kostelích ničilo mariánské obrazy a sochy. Také datum závěrečného útoku na obležené město nebylo stanoveno náhodou. Torstensson chtěl dobýt Brno v den katolického svátku Nanebevzetí Panny Marie, aby se vysmál přesvědčení Brňanů, že jejich město je pod ochranou Matky Boží.

Naděje Brňanů se upínaly k zázračnému obrazu. Brzy se rozšířily pověsti o zázracích svědčících o ochraně ohroženého města, nad nímž Černá Madona s Jezulátkem rozprostírá modrý plášť. Obraz Černé Madony nazývaný *gemma Moraviae* (skvost Moravy) si můžeme prohlédnout na hlavním oltáři starobrněnské baziliky na Mendlově náměstí.

A v brněnském hantecu.

Naša milá „gemma Moraviae“, nevopóšťé náš špicové štatl a vohraňuj jé, ať déchá nafurt!

Naše milá „gemma Moraviae“, neopouštěj naše krásné město a ochraňuj jej, ať žije na věky!

Otázky

- 1) Proč chtěl generál Torstensson dobýt Brno právě v den katolického svátku Nanebevzetí Panny Marie?
- 2) Jak se jinak nazývá obraz Černé Madony?
- 3) Kde si můžeme prohlédnout obraz Černé Madony?

Odpovědi

- 1) Protestantské švédské vojsko mariánský kult neuznávalo.
- 2) Skvost Moravy.
- 3) Na oltáři baziliky na Mendlově náměstí.

Pověst o „Brněnském Modrovousovi“, měšťanovi Scholzovi (Pověsti z ulic a náměstí – Kapucínské náměstí).

Měšťan Scholz se na smrtelném loži zpovídá knězi, který mu dává poslední pomazání. Shora je slyšet hluk a smích. Scholz říká udivenému knězi, „to se nic neděje, to se baví moje třináctá manželka“.

Jako mladý jsem přišel do Brna. Bylo velké horko a tak jsem se stavil v hospodě. Seznámil jsem se s člověkem, který vyráběl kvasnice pro pekaře. Dali jsme se dohromady a dařilo se nám dobře. Oženil jsem se s jeho dcerou, ale do roka zemřel tchán i moje manželka. Zůstal mně slušný majetek. Netrvalo to dlouho a oženil jsem se po druhé. Manželka krátce po svatbě opět zemřela a zanechala velké věno. To se opakovalo ještě desetkrát. Pak jsem si vzal škaredou dívku. Ale ta taky zemřela a zanechala po sobě velké věno. Byl jsem velice bohatý a já hlupák jsem si vzal mladou dívku. Přítel mi prozradil, že se mě manželka chystá otrávit. Na nic jsem nečekal a prohledal jsem celý dům, až jsem jedovatý lektvar našel. Aby si zachránil vlastní život, dal jí do jídla jed. Krátce po její smrti jsem si vzal opět mladou ženu. Byla to má největší chyba v životě. Manželka rozházela celý můj majetek.

Otázky

- 1) Z čeho se měšťan Scholz zpovídá na smrtelném loži?
- 2) Jak to bylo s deseti manželkami?
- 3) Jak to bylo s jedenáctou, dvanáctou a třináctou manželkou?

Odpovědi

- 1) Ze svého života.
- 2) Deset manželek krátce po svatbě zemřelo a zanechalo po sobě velké věno.
- 3) Jedenáctá byla škaredá, dvanáctá ho chtěla otrávit a třináctá rozházela celý majetek.

Pověst o akátové holi. (Petrov)

Byla velká vedra, Svitava i Svatka úplně vyschly. Obyvatelé Brnné vsi suchem velmi trpěli. Marně prosili svá božstva o pomoc. Žádný déšť však nepřišel.

Kníže Rastislav pozval bratry Konstantina a Metoděje ze Soluně, aby na Moravě šířili novou svatou pravdu. Metoděj obyvatelům vysvětlil, že božstva, která uctívají, jsou jen hloupé pověry. Existuje jen jeden Bůh. Vyprávěl jim, jak Bůh stvořil zemi, rostlinstvo, živé tvory a Adama a Evu a jak je za trest vyhnal z ráje. Lidstvo rozhněvalo Hospodina tak, že na ně seslal potopu. Zachránil se jen praotec Noe s rodinou a s velkým množstvím zvířat na obrovské lodi zvané Archa. O Mojžíšovi, který vyvedl židovský národ z Egypta, a jak na hoře Sinaj dostal kamenné desky s desaterem přikázání, jimiž se mají Židé v životě řídit. O králi Davidovi, o králi Herodovi, o moudrém Šalamounovi, o městě Jeruzalémě, o Betlémě, o hvězdě a o třech králích. A o životě Ježíše Krista. O římské nadvládě a o Pilátovi. A nakonec i o tom, jak se Ježíš Kristus nechal přibít na dřevěný kříž, aby tak zemřel za celé lidstvo, i o tom, jak jeho učedníci založili křesťanskou církev.

Na samý závěr jim pověděl, jak sám moravský kníže Rastislav poslal žádost do Cařihradu, aby poslali někoho, kdo by šířil na Moravě novou svatou pravdu. A tak přišli na Moravu věrozvěstové bratři Konstantin a Metoděj a učili je číst a psát. Když Metoděj chtěl obyvatele Brnné vsi pokřtít řekli, že nemají vodu.

Metoděj si vzpomněl na Mojžíše, který udeřil v poušti holí do kamene a z něj vytryskl vydatný pramen. Co kdybych se o to pokusil? Řekl jim, „ukážte mi místo, kde voda vyvěrala“. Přivedli ho k puklině ve skále. Metoděj uchopil svoji akátovou hůl, udeřil s ní do suché trhliny a v tom odsud vytryskl tak silný proud vody, že se Metodějova hůl na místě zazelenala a časem z ní vyrostl velký akátový strom. Brnná ves byla zachráněna. Na tomto místě byl postaven kostel, který byl vysvěcen ve jménu svatých Petra a Pavla a kopci, na němž stál, už nikdo neřekl jinak než Petrov. Osadu, která zde vznikla, nazvali Brno.

Otázky

- 1) Koho pozval kníže Rastislav na Moravu?
- 2) O čem věrozvěstové lidem vyprávěli?
- 3) Co udělal Metoděj, aby mohl obyvatele Brnné vsi pokřtít?
- 4) Co vzniklo na místě, kde vytryskl pramen?

Odpovědi

- 1) Bratry Konstantina a Metoděje.
- 2) Vyprávěli jim, jak Bůh stvořil zemi a celou dějepravu.

3) Metoděj uchoпил svoji akátovou hůl a udeřil s ní do trhliny, z níž vytryskla voda.

4) Na tomto místě byl postaven kostel - Petrov.

O staré věži (Petrov)

Stará petrovská věž byla během švédského obléhání rozstřílena. Měšťané ji dali zastřešit, aby do ní nezatékalo. Po švédském obléhání ji chtěli opravit, dokonce sehnali i peníze. Ale vše dopadlo jinak.

V roce 1675 přišla zpráva od císaře Ferdinanda III., že město navštíví jeho dcera Eleonora – královna polská a aby se o ni během pobytu náležitě postarali.

Královna Eleonora byla velmi krásná a měšťané pro její krásné oči pořádali jednu hostinu za druhou a platili drahé účty. Královna byla velmi spokojena a domů nespěchala. Když po třech měsících Brno opustila, byla pokladna prázdná.

Druhou ranou byla špatná úroda vinné révy. Vína bylo málo a ještě k tomu kyselé. Z takového vína rozhodně hromada peněz nekouká a k tomu všemu ještě ta královská návštěva. A tak odhlasovali, že věž dají jen pořádně zastřešit, aby tam nezatékalo, a nechají ji tak. Však peníze určitě ještě někdy seženou.

Nesehnali. Věž zůstala pod střechou, až do začátku dvacátého století. Nyní vypadá jako přístavek ke kostelu.

Ale v Brně se o ní vypráví jedna pověst. Ta věž je vlastně Brno. Pokud čněla nad chrám, dařilo se městu skvěle. Pak ji kus rozstříleli Švédové a městu nastala špatná léta. Když ji na začátku dvacátého století ubourali ještě kus, přišli dvě světové války a nakonec ještě komunisté. A prý až jednou věž zmizí úplně, úplně zanikne i město Brno.

Otázky

- 1) Co se stalo s petrovskou věží?
- 2) Jaké bylo rozhodnutí městské rady?
- 3) Co se stala s penězi na opravu?
- 4) Jaká je další pověst o petrovské věži?

Odpovědi

- 1) Byla rozstřílena během švédského obléhání.
- 2) Opravit věž.
- 3) Byly utraceny za hostiny pro královnu Eleonoru.
- 4) Ta věž je vlastně Brno. A prý až jednou věž zmizí úplně, úplně zanikne i město Brno.

O jezeře slz (Petrov)

V roce 1243 král Václav I. potvrdil soubor 49 článků práv a privilegií upravující soužití obyvatel města Brna s přistěhovalci různých národností. Přesto že mluvili různými jazyky a vyznávali různá náboženství, dokázali se vždy v míru domluvit. Brno nikdy nezažilo hrůzné židovské pogromy ani hranice kacírů či slepou nenávist vůči cizincům.

To se změnilo díky německému císaři Rudovousovi. Rozhlásil ve svých zemích, že v Čechách a na Moravě se žije rozhodně lépe a kdo se tam usadí, vydělá mnohem více peněz než doma. Skutečně Němcům obchody jen vzkvétaly. Postavili kostel svatého Jakuba, hradby kolem města, hrad Špilberk a získali převahu hlasů na radnici. Moravští měšťané vlastně o ničem ve městě nerozhodovali. Jakubská fara se snažila zlikvidovat i českou školu na Petrově. Tento spor byl řešen až v Římě. Svatý otec rozhodl, že petrovskou školu není třeba rušit. Boj o školu byl inspirací i pro pověst „O jezeře slz“.

Po zprávě z Říma poslal petrovský probošt mnicha Jeronýma pro víno do sklepa. Ten se vrátil s očima na vrch hlavy, že ve sklepe se objevila trhlina plná vody. Probošt se šel podívat do sklepa a řekl: „To jsou slzy prolité Moravany za záchranu naší školy“. Trhlinu plnou slz Moravanů můžete vidět ve sklepech pod Petrovem až dodnes.

Pověst byla ze sbírky B. Popeláře: Urbář pověstí brněnských, 1946 Brno. Sbírka vzniká v období druhé světové války, odtud pramení protiněmecká orientace této povídky. Skutečnost byla úplně opačná. Jakubská fara se nesnažila zlikvidovat školu na Petrově. Naopak, byla to petrovská kapitula, kdo bránil obnovení za husitských válek zrušené školy u Jakuba.

Otázky

- 1) Co rozhlásil císař Rudovous ve svých zemích?
- 2) Co následovalo?
- 3) Co Němci postavili?
- 4) Co můžeme vidět ve sklepech pod Petrovem?

Odpovědi

- 1) Že v Čechách a na Moravě se žije mnohem lépe, než doma.
- 2) Němci se stěhovali na Moravu a obchody jim vzkvétaly.
- 3) Kostel sv. Jakuba, hradby a Špilberk.
- 3) Trhlinu plnou slz Moravanů.

O Janu Kapistránovi 1385 – 1456 (Petrov)

Jan Kapistrán byl původně advokátem a správcem provincie Perugia (perudžia) v Itálii. Své povolání a úřad opustil a vstoupil do řádu svatého Františka. Do českých zemí Kapistrána vyslal papež Mikuláš V., aby husitstvím nakažené obyvatelstvo přivedl zpět do lůna katolické církve.

V Brně se Kapistrán objevil v roce 1451, když mu Jiří z Poděbrad zakázal vstup do Prahy. Zasloužil se zde o založení františkánského kláštera, který byl vybudován v prostoru starých jatek, pod dnešními Denisovými sady, přibližně na úrovni pátého nástupiště brněnského nádraží.

Byl to horlivý kazatel a dokázal upoutat a strhnout davy. Vedl nadšený boj proti kališníkům, Židům i Turkům. V roce 1694 byl papežem Alexandrem VIII. prohlášen za svatého.

Když půjdete na Petrov, na severní straně chrámu se nachází spodní část bývalé věže. Na jejím pravém rohu si všimněte gotické kazatelny. Právě odsud prý Jan Kapistrán vedl svá plamenná kázání k brněnským měšťanům.

Otázky

- 1) Kdo byl Jan Kapistrán?
- 2) Proč vyslal papež Mikuláš V. Kapistrána do českých zemí?
- 3) Co založil v Brně?
- 4) Co prohlásil papež Alexandr VIII?

Odpovědi

- 1) Byl mnichem řádu svatého Františka.
- 2) Aby husitstvím nakažené obyvatelstvo přivedl zpět do lůna katolické církve.
- 3) Zasloužil se zde o založení františkánského kláštera.
- 4) Prohlásil Kapistrána za svatého.

O krysí díře (Pověsti ze Špilberku)

Žalář na Špilberku je velmi nepříjemné místo. Mnoho uvězněných pobyt nepřežilo. Není tedy divu, že se brzy vyprávělo velké množství neuvěřitelných příběhů. Toto je jeden z nich.

Ze Špilberku utekl vězeň, což se nikomu dosud nepodařilo. Když ho chytili, velitel Špilberku ze strachu, aby se útěk neopakoval, dal mladíka vsadit do krysí díry. Krysí díra byla chodba. Kdo do ní byl zavřený, zmizel beze stopy. Mladík v úplné tmě postupoval vlhkou chodbou, když tu mu pod nohama vyskočila krysa. Krys přibývalo, byly stále drzejší a bolestivě ho kousaly. Mladík utíkal, zakopl a zjistil, že leží na lidských kostech.

Byl podzim a na poli za Veverskou Bítýškou chalupník oral pole. Z hromady kamení na okraji pole se vyhrabal nějaký člověk. Zaprášený, rozedraný, tělo samá krev. Vlasy měl úplně bílé, ale starý určitě nebyl. Vyprávěl chalupníkovi svůj osud.

Otázky

- 1) O čem pověst vypráví?
- 2) Kam ho za trest uvrhli?
- 3) Co bylo v krysí díře?
- 4) Podařilo se vězni z díry dostat?

Odpovědi

- 1) O vězni, který utekl ze Špilberku.
- 2) Do krysí díry.
- 3) Byly tam lidské kosti a krysy.
- 4) Ano, podařilo.

O posledním věžňovi (Pověsti ze Špilberku)

Císař Josef II. byl na Moravě velmi oblíben a vyprávělo se o něm velké množství různých příběhů. Toto je jeden z nich.

Na Špilberku bylo rušno. V celém hradě se uklízelo. Na větve stromů se přišívalo listí, trávníky se natíraly na zeleno. Dělostřelci nastoupili připraveni na slavnostní salvu. Vše bylo připraveno na příjezd císaře. Ale hodina za hodinou plynula a císař nikde.

Velitel, který návštěvu marně vyhlížel, uviděl, jak se k hradní bráně blíží nějaký nuzák. Rozkřikl se na něho, aby okamžitě zmizel. „Nechte toho! Já jsem totiž císař Josef II. a chtěl jsem přijet tajně. Chtěl jsem úplně změnit trestní řád, zrušil jsem právo útrpné a místo trestu smrti jsem zavedl doživotní žalář. A nyní bych chtěl vyzkoušet, jak takoví vězni žijí a jak se cítí.“

Císař si vězení prohlédl a přikázal, aby ho v jedné kobce přikovali. Vězeň byl přikován ke zdi za ruce, nohy a ještě v pase. Takže si nemohl lehnout, mohl jenom sedět. Císař seděl v úplné tmě, byla mu zima a okovy ho nesnesitelně řezaly. Zaradoval se, když vešel žalářník, že už je ráno. Ten mu ale řekl, že uplynula teprve hodina.

Císař dal rozkaz ke zrušení podzemních kobek.

Na rozdíl od této pověsti, josefínské kobky byly zrušeny až za Josefova nástupce Leopolda II.

Otázky

- 1) Proč se na Špilberku uklízelo?
- 2) Kdo šel k hradní bráně?
- 3) Kdo se nechal v jedné kobce přikovat?
- 4) Kdo nechal josefínské kobky zrušit?

Odpovědi

- 1) Měl přijet císař Josef II.
- 2) Císař Josef II.
- 3) Císař Josef II.
- 4) Císař Leopold II.

O loupežníku Babinském (Pověsti ze Špilberku)

Na kopečku v Africe

stojí stará věznice.

Vězňové se tetelí,

mažou karty v posteli.

Mezi nima Babinskej,

starej lotr mexickej...

(výňatek z lidové odrhovačky)

Dalším slavným vězněm byl český „Jánošík“ Babinský. Václav Babinský se narodil 20. 8. 1796 v Litoměřicích a zemřel ve věku 83 let. Když byl po 20 letech ze Špilberku propuštěn, navštěvoval hospody, kde za pivo vyprávěl své příběhy. Toto je jeden z nich.

Jednou šel se svou tlupou kolem vesnice, kde na kopci stál zámek. Přemýšlel jak se k jeho bohatství dostat.

Zastavil chalupníka, který šel na jarmark prodat krávu. Babinský krávu koupil a řekl mu, aby ve vesnici vyřídil, že se jejich jarmark chystá navštívit Babinský. Zpráva vyvolala pěkný rozruch. Zámecký pán převlékl všechny své ozbrojence do civilu, sám se oblékl jako chalupník a pospíchali do vesnice. Těšili se, jak bandu dopadnou, ale čekali marně. Zatím tlupa zámek pěkně vybilila.

Babinský se, na rozdíl od pověstí, nepokusil ze Špilberku nikdy utéct. Naopak byl hodnocen velmi dobře, dokonce se stal ošetřovatelem nemocných. A tak při své práci vyslechl celou řadu příběhů a osudů, které pak vyprávěl každému, kdo za něj byl ochoten zaplatit útratu.

Otázky

- 1) Kolik bylo Babinskému, když zemřel?
- 2) Co řekl Babinský chalupníkovi?
- 3) Co udělal zámecký pán a jeho sluhové?
- 4) Co udělala tlupa Babinského?
- 5) Uměli byste odříkat výňatek z lidové odrhovačky?

Odpovědi

- 1) 83 let

- 2) Že se chystá na jejich jarmark.
- 3) Těšili se, jak bandu dopadnou.
- 4) Vybílila zámek.

O Zderadově sloupu (Pověsti z ulic a náměstí).

Král Vratislav I. měl bratra knížete Konráda, který žil v Brně. Protože se Konrád paktoval s Němci král Vratislav I. se rozhodl, že ho ztrestá. Se svým vojskem, synem Břetislavem a věrným přítelem Zderadem ze Švábenic přitáhli v roce 1091 k Brnu a utábořili se na břehu Svitavy. Když král Vratislav I. se synem a důstojníky promýšleli strategii jak dát Konrádovým lidem v Brně na frak, vstoupil do stanu rytíř Zderad. Vybídl krále, aby promluvil k vojákům a řekl jim, ať nepodceňují situaci a nerozptylují se ani koupáním. Všichni se rozesmáli při vzpomínce na Břetislavovo koupání. Při válečné výpravě do Saska bylo takové vedro, že Břetislav neodolal, odložil zbroj a skočil do Labe. Byl zajat germánskými zvědy. Válečná výprava byla ztracena, Vratislav I. musel zaplatit tučné výkupné. Po slovech Zderada se Břetislav rozhněval a odešel ze stanu. Ráno byl Zderad nalezen mrtev s ranami od mečů. Král byl jeho smrtí zdrcen a Břetislava potrestal. Vratislav I. dal vybudovat nádherně zdobený kamenný sloup na břehu Svitavy. Sloup můžeme dodnes vidět v místech, kde ulice Křenová přechází v Olomouckou.

Otázky

- 1) Proč král Vratislav I. s doprovodem jel do Brna?
- 2) Proč se všichni rozesmáli, když si vzpomněli na Břetislavovo koupání?
- 3) Co udělal Břetislav rytíři Zderadovi ?
- 4) Kde je kamenný sloup jako upomínka na Zderada?

Odpovědi

- 1) Potrestat knížete Konráda.
- 2) Protože byl zajat germánskými zvědy, při koupání.
- 3) Zabil ho.
- 4) V místech, kde ulice Křenová přechází v Olomouckou.

O kamenné panně (Pověsti z ulic a náměstí)

Stalo se to v roce 1594, kdy jeden lékař provedl snad první pitvu v Brně. Musel si k tomu obstarat tělo popraveného nebo sebevraha.

Získal tělo dívky, příčina smrti bylo utonutí. Byla to Johanka, která byla sirotek. Když jí bylo sedm let, vzal si ji na vychování konšel Heller. Měla se dobře do doby, než zemřel. Vdova Johanku neměla ráda. Nutila ji starého muže za ženicha, a když ho Johanka odmítla tak měla peklo na zemi. Při životě ji udržovala láska k Jeronýmovi ze sousedství, s kterým se tajně scházela. Vdova Hellerová se domluvila s matkou Jeronýma, jak se Johanky zbavit. Šly na radnici, kde Johanku nařkly, že uhranula Jeronýma a že starý pán Heller neumřel jen tak. Konšelé se rozhodli věc vyšetřit a poslali za Johankou inkvizitora. Ráno když Johanka nabírala u studny vodu, všimla si, že se k ní blíží inkvizitor s biřici. Inkvizitor ji oznámil, že je nařčená z čarodějnictví. „Jestli si nemůžeš vzpomenout, v mučírně ti paměť osvěžíme“. Johanka věděla, co ji čeká a když se k ní biřici blížili, skočila do studny.

Když lékař skončil pitvu, vtrhl do místnosti Jeroným a s nářkem se zhroutil na zem. Koupil dům, kde Johanka žila a nechal vytvořit její sochu.

A v brněnském hantecu.

Tu sochu můžete zblíknót ve dvoře kěru na Orlí 16 dovčil.

Tu sochu můžete vidět na dvoře domu na Orlí 16 dodnes.

Otázky

- 1) Jak se jmenuje tato pověst?
- 2) Jakého nebožtíka lékař musel získat, aby ho mohl pitvat?
- 3) Kdy Johance bylo dobře?
- 4) Co udělala vdova Hellerova, aby se zbavila Johanky?
- 5) Co udělal Jeroným po smrti Johanky?
- 6) Kde je ten dům?

Odpovědi

- 1) O kamenné panně.
- 2) Popraveného nebo sebevraha.
- 3) Když žila u konšele Hellera.
- 4) Šla na radnici, kde Johanku nařkla, že uhranula Jeronýma.
- 5) Nechal vytvořit Johančinu sochu.

6) Na Orli 16.

O ohnivém koni (Pověsti z ulic a náměstí)

Pověst vypráví o dvou mniších řádu minoritů, kteří se vraceli v noci do kláštera. Když tu náhle uslyšeli hukot a přes zavřená vrata domu pánu z Boskovic vyskočil velký černý kůň s jezdcem na hřbetě. Mniši viděli, jak pekelná dvojice ujíždí Kobližnou přes Cejl směrem k Husovicím. Mniši vrazili do kláštera a vyprávěli představenému, čeho byli svědky.

Představený řekl, že ten ohnivý kůň je prý Jan Šembera z Boskovic a začal vyprávět.

Václav z Boskovic se svou ženou Marií z Limperka pozvali k sobě představeného minoritů, aby sepsali poslední vůli. Když zemřou bez mužského potomka, veškerý majetek rodu připadne řádu minoritů. Vše dopadlo jinak. Manželům se narodil chlapec a pojmenovali ho Jan Šembera. Žil si jako král rozmařilým životem. Narodily se mu dvě dcery, a protože neměl mužského potomka usilovně přemýšlel, jak obejít poslední vůli a připsat majetek raději dcerám než mnichům. Až jednou ho napadla lest. Vzkázal převorovi, aby byl tak laskav, navštívil ho a přinesl s sebou listinu s poslední vůlí jeho otce. Převor netušil, že se chystá zrada. Šembera si listinu prohlížel a v nestřeženém okamžiku ji vhodil do hořícího krbu. Za krátký čas Jan Šembera zemřel (+1597) a povídá se, že za to co udělal s poslední vůlí svých rodičů, jeho duši odnesl sám ďábel do pekla. V pekle Jana proměnil v ohnivého koně a občas se na něm o půlnoci projíždí. Vyjedou od bývalého Janova domu, ujíždí Kobližnou, Cejlem a přes Husovice do Obřan a zpět do pekla.

Pověst dále praví, že poté co byl dům pánů z Boskovic na dnešní Jánské ulici zbourán a na jeho místě postaven dům s Alfa pasáží, ohnivý kůň se již v brněnských ulicích neobjevuje.

Otázky

- 1) Co viděli mniši, když se vraceli do kláštera minoritů?
- 2) Co obsahovala poslední vůle Václava z Boskovic s manželkou?
- 3) Co udělal Jan Šembera, aby nedal svůj majetek mnichům?
- 4) Co se mu stalo po smrti, když nesplnil poslední vůli svých rodičů?
- 5) Odkdy se ohnivý kůň už v brněnských ulicích neobjevuje?

Odpovědi

- 1) Jak vyskočil černý kůň s jezdcem na hřbetě u domu pánu z Boskovic.
- 2) Když zemřou bez mužského potomka, veškerý majetek připadne řádu minoritů.

- 3) Lstí se zmocnil závěti a vhodil ji do hořícího krbu.
- 4) Jeho duši odnesl sám ďábel do pekla.
- 5) Od doby, kdy byl zbourán dům „pánů z Boskovic“ na Jánské ulici.

Kazatelna u svatého Michala (Pověsti z ulic a náměstí)

Kazatelna u svatého Michala je opravdu krásná. Vytvořil ji Josef Winterhalder (1747). Nachází se na Dominikánském náměstí doposud. Poslechněte si tento příběh.

V hospodě „U zlatého jelena“ bylo živo. Štamgasti pili pivo a vyprávěli si, co se přihodilo na Zelném rynku. Když přišel do hospody kamenický mistr Josef, veselý hovor ustal. Bývala s ním legrace, dokud nedostal zakázku na kazatelnu u svatého Michala. Proto se štamgasti vytráceli jeden po druhém, až kameník zůstal sám.

Když došel domů, do své dílny, nad svými nákresy usnul. Ve snu se mu zjevil archanděl Michael, který mu přišel pomoci s návrhem na kazatelnu. Proměnil se v zářícího bojovníka se žhnoucím mečem, kterému se u nohou svíjeli padlí andělé, kteří bojovali s dobrými anděly. A podle toho snu nakonec vytvořil dílo tak nádherné, že se na ně chodili dívat až z dalekého okolí. Kazatelnu můžete v kostele svatého Michala vidět doposud.

Otázky

- 1) Kde je kazatelna u svatého Michala a kdo ji vytvořil?
- 2) Co měl mistr Josef udělat?
- 3) Kdo mistrovi pomohl?

Odpovědi

- 1) Je v kostele na Dominikánském nám. Vytvořil ji Josef Winterhalder.
- 2) Kazatelnu u svatého Michala.
- 3) Archanděl Michael, který mu přišel pomoci s návrhem na kazatelnu.

O lampě věčného světla u svatého Tomáše (Pověsti z ulic a náměstí)

Tato pověst se vypráví o jednom mistrovském kousku - o lampě věčného světla v kostele svatého Tomáše. Jedná se o velkou nádherně vypracovanou lampu, dodnes visící před oltářem kostela. Málokdo ale zná příběh, kdo a proč ji vlastně vytvořil.

V hospodě se sešel mladík se starým mnichem a vyprávěl mu svůj příběh. Otec byl švec, ale synovi se toto řemeslo nelíbilo a vyučil se kovorytectvím. Měl nejen šikovné ruce ale i dobré nápady. I konšelé si od něho pár kousků kupovali. Za několik roků si požádal o mistrovské osvědčení. Radní mu odpověděli, že osvědčení dostane, až se ožení. „Oženit jsem se nechtěl a tak odcházím z Brna“. Starý mnich ho pozval do kláštera na dobré víno. Mladík se stal mnichem a v klášteře zůstal. Jednoho dne vytepal nádhernou lampu věčného světla, že mniši s úžasem zírali. A úžasem zírali i měšťané a zavěsili ji před oltář v kostele svatého Tomáše, kde ji můžete vidět dodnes.

Před kostelem stojí nová socha markraběte Jošta, který dal odlít nejstarší zvon brněnského biskupství a je také v kostele pochován.

Otázky

- 1) Co visí před oltářem v kostele svatého Tomáše?
- 2) Proč nechtěli konšelé dát mladíkovi mistrovské osvědčení v kovorytectví?
- 3) Kdo mu pomohl?
- 4) Co v klášteře vytvořil?
- 5) Co stojí před kostelem?

Odpovědi

- 1) Lampa věčného světla.
- 2) Osvědčení dostane, až se ožení.
- 3) Starý mnich.
- 4) Lampu věčného světla.
- 5) Socha markraběte Jošta.

O pokladu na Rybném rynku (Pověsti z ulic a náměstí)

Pověst vypráví o moru v roce 1320, který zachvátil Brno. Mikuláš Alram zakoupil před mnoha lety dům na Rybném rynku. Když se stěhoval, nechal do sklepa navézt sudy. V okolí rozhlašoval, že v sudech je víno. Zatím byly plné zlata, drahokamů a obsahovaly i vzácnou starodávnou knihu, kterou psala samotná Sibyla. Byla psána tajemným jazykem a obsahovala návody na zázračné léky schopné zachránit život.

Mikuláš onemocněl morem a marně se pokoušel tajemný jazyk rozluštit. Místnost se zlatem a knihou zazdil, aby nikdo poklad nenašel.

Byl rok 1744 a v hledání pokladu se pokračovalo. Měšťan Šimon byl členem tajného sdružení, které chtělo v Brně hledat zlatý poklad a starou tajnou knihu, psanou samotnou Sibylou. Jednomu z členů sdružení, při jeho cestě po Africe, domorodý šaman prozradil, že poklad je ukrytý v Brně, ale neřekl kde. Jeden z členů spolku řekl, že umí vyvolávat duchy. Při seanci se podařilo ducha Mikuláše Alrama vyvolat a ten jim prozradil, kde hledat poklad.

Šimon si všechno zapsal a podplatil kostelníka, který měl klíče od domu, v kterém měl být poklad ukryt. Šimon byl zrádce a udal celou skupinu, že jsou zednáři a provádějí duchařské seance. Místo hledání pokladu putovali do vězení a Šimon se vydal hledat poklad sám. Vše souhlasilo podle předpovědi Mikuláše Alrama. Šimon kopal níž a níž, ale vzduch byl stále těžší a Šimonovi se těžko dýchalo a byl velmi unavený. Usnul, svíčka zhasla a Šimon už se neprobudil.

Sklep z této pověsti byl objeven v roce 1999 při průzkumu podzemí Dominikánského náměstí. Byl nazván Sklep domu mincmistrů a je zpřístupněn napojením na suterén Nové radnice.

Otázky

- 1) Co nechal Mikuláš Alram navézt do sklepa svého domu?
- 2) Co udělal měšťan Šimon, aby poklad získal?
- 3) Co ho potkalo při hledání pokladu?
- 4) Jak se nyní sklep na Dominikánském náměstí nazývá?

Odpovědi

- 1) Sudy plné zlata, drahokamů a knihu, kterou psala Sibyla.
- 2) Udal své druhy a nařkl je ze zednářství.
- 3) Usnul, svíčka zhasla a Šimon už se neprobudil.
- 4) Sklep domu mincmistrů.

O očistci u Minoritů (Pověsti z ulic a náměstí)

Nádhernou fresku na stropě minoritského kostela dvou Janů vytvořil Jan Jiří Etgens (1691-1757).

Mladý malíř přišel do Brna z Itálie, kde se učil umění italských mistrů. V hospodě se setkal s představeným kláštera od Minoritů. Malíř si stěžoval, že nenašel uplatnění podle svých představ a je zadlužený. Doslechl se, že Mořic Grimm provádí přestavbu kostela a nutně hledá malíře, který by kostel vyzdobil. Představený kláštera mu řekl, že mu zakázku rád svěří, ale že nemá povolení na samostatnou práci a není mistrem. Domluvili se, že když do ranní mše namaluje obraz s náboženskou tematikou a bude se mu líbit, svěří mu zakázku. Mladý malíř namaloval nádherný obraz pekla. Zakázku dostal a namaloval monumentální fresku na strop kostela.

Otázky

- 1) Odkud přišel mladý malíř?
- 2) Proč nemohl malovat?
- 3) Co mu slíbil představený kláštera?
- 4) Dostal zakázku a co namaloval?

Odpovědi

- 1) Z Itálie.
- 2) Protože nebyl mistrem.
- 3) Dá mu zakázku, když do rána namaluje obraz s náboženskou tematikou.
- 4) Zakázku dostal a namaloval na strop kostela nádhernou fresku.

O bílé dámě z kapucínské krypty (Pověsti z ulic a náměstí)

Kapucínský kostel byl postaven po švédských válkách v 17. století. Kostel se nazývá „Nalezení svatého kříže“ na Uhelném rynku (dnešní Kapucínské náměstí).

Řád kapucínů pohřbíval své mrtvé v kryptě pod kostelem. Tělo zesnulého bylo položeno volně na zem jen se dvěma cihlami pod hlavou – jako znak prostoty řádu. Prouděním vzduchu v kryptě byla těla vysušována, takže nepodléhala zkáze a mumifikovala se.

V kryptě je uloženo také tělo barona Trencka, který ve svojí závěti odkázal značný obnos kapucínům. František baron Trenck se narodil roku 1711. Byl velmi nadaný, hovořil sedmi jazyky. Od šestnácti let sloužil v armádě. Postavil vlastní pluk pandurů. V dobách míru však okrádali civilní obyvatelstvo. Trenck byl uvězněn na Špilberku a odsouzen k trestu smrti, který mu Marie Terezie změnila na doživotí. Několikrát se pokusil neúspěšně uprchnout. Těžce nemocný umírá ve svých 38 letech.

Za nevyjasněných okolností zmizela jeho hlava a tělo bylo doplněno hlavou jednoho z kapucínských mnichů. Trenck byl pochován na zemi, bez rakve, tak jako kapucínští mniši. Až jeho pra-synovec dal baronovy ostatky umístit do kovové rakve se skleněným víkem.

Jedna z pověstí vypráví, že Trenckova hlava se ztratila cestou, když si ji vyžádala Marie Terezie na potvrzení Trenckovi smrti.

Druhá pověst vypráví o mladé bohaté baronce, která měla s Trenckem dlouholetý vztah. Pokoušela se několikrát pomoci baronovi k útěku ze Špilberku. Od té doby se zjevuje v kryptě o všech svatých jako „bílá paní“.

Otázky

- 1) Jak se nazývá kapucínský kostel a kde je?
- 2) Jak pohřbíval řád kapucínů své mrtvé?
- 3) Kdo byl uložen v kryptě a jaký dostal trest?
- 4) Co žádala Marie Terezie na potvrzení Trenckovi smrti?
- 5) Kdo je „bílá paní“?

Odpovědi

- 1) Kostel se nazývá „Nalezení svatého kříže“ a je na Kapucínském náměstí.
- 2) Tělo zesnulého bylo položeno na zem, prouděním vzduchu v kryptě se tělo mumifikovalo.

- 3) Baron Trenck. Byl uvězněn na Špilberku a odsouzen k trestu smrti.
- 4) Marie Terezie si vyžádala Trenckovu hlavu.
- 5) Mladá baronka, která měla s Trenckem dlouholetý vztah.